

Den russisk-tyrkiske Krigs Virkninger,

Geografisk Tidsskrift, Bind 2 (1878)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0002-PDF/gto_0002_66809.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=66809>

pdf genereret den : 22/5-2008

plages af en Hær af utaalelige Fluer, som trodse Slør og alle andre Forsigtighedsregler. Under saadanne Omstændigheder er det meget vanskeligt at faa udrettet, hvad man ellers kunde, og det gaar kun langsomt frem ad.

Da Ørkenen med sin trættende Ensformighed heller ikke gav noget synderligt videnskabeligt Udbytte, vendte jeg om og drog atter op imod Musgrave Range. Hvorhen vi end rettede vort Blik i Ørkenen, saa vi kun Sandhøje eller en bølgeformet Overflade, dækket af Spinifex, og først da vi atter naaede Højlandet, blev Rejsen forholdsvis lettere. Den længste Tur, vi gjorde uden at finde Vand, varede i tre Dage, den tilbagelagde Strækning var henved en Snes Mil, og vi maatte undres over, at de indfødte vilde opholde sig i saadanne Egne, med mindre de lejrede sig i en eller anden Dal med Eucalyptuskrat, hvor der var en Smule Vand, der langt fra var tilstrækkeligt for os. Men de indfødte trænge rigtignok kun overmaade lidt til Vand; de drikke lidt, koge ikke og vaske heller ikke. Ja! de have endog Drikke nok ved at suge den udflydende Saft af opgravede Eucalyptusrødder, der brydes i fodlange Stykker. Det blev ogsaa knapt med Føde, inden vi naaede de bedre, mere vandrige Egne, og da vi kom til den af Giles opdagede Ferdinand Creek, som udspringer i Musgrave Range, havde vi den Skuffelse at finde den udtørret. Dette var en styg Overraskelse, og det vilde have set ilde ud for os, dersom vi ikke havde haft Talegallahønsenes Æg at hjælpe os med. Vi maatte ligesom saa mange tidligere rejsende i Avstrallandet være glade ved dem. En Rede, som er fuldstændig, indeholder omtrent 7—8 Æg, og hvert af dem er saa stort som et Gaasæg. Skallen er saa tynd, at man ikke godt kan koge to Æg i samme Gryde, da de vilde knuses imod hinanden. Derfor pakker man hvert af dem ind i en Klud, eller ogsaa koger man dem ved at stille dem paa Enden i Sandet omkring Lejrilden.

Det var i rette Tid, jeg havde bestemt mig til at vende om imod det bedre Land imellem Marryatfloden og Telegraflinjen; thi nu begyndte ogsaa vore Øjne at angribes, og om Morgenen maatte vi undertiden bruge en

halv Time, alene for at rense og aabne dem. Vi vare ogsaa ellers i en temmelig jammerlig Tilstand, og vore Klæder vare alt andet end kjønne at se til.

Det er nu en Kjendsgjerning, at den store avstralske Centralørken, som vi havde vovet os ind i, paa alle Sider omgives af ret frugtbart Land, der godt egner sig til Kvæg- og Faareavl. Men medens den nordre Del af Ørkenen, hvorigjennem vi drog, næsten er uden Plantevæxt og mest udgjøres af skallede Sandhøje, er der i den sydlige Del et bølgeformet Land med Spinifex og Scrub, stundum afbrudt med en Gruppe af Eucalyptustrær. Som et hele set, er imidlertid Ørkenen meget trøstesløs paa Grund af dens Vandmangel og de jævnlige Ørkenbrande, som hærje Plantevæxten, blotte Sandet og sætte hede Brandtaager langt ind over de beboede Egne.

Man skulde ikke tro det; men der findes virkelig Folk i Avstrallandet, som mene, at Ørkenen eller i hvert Fald en Del af den en Gang vil blive taget i Brug, og de fremhæve, maaske med Rette, at man ikke maa dømme alene efter ilfærdige rejsendes Meddelelser, der have gennemfaret Landet under stadig Frygt for at miste Livet. De talrige udtørrede Vandsteder, som de indfødte holde sig til, vise ogsaa, at Regn til visse Tider af Aaret falder rigelig nok. Noget sikkert kan man dog ikke vide endnu, men det kan jo være, at man ved at vælge den rette Tid vil kunne opnaa en nøjere Kundskab dertil, end man nu har. Der synes imidlertid at være kommen en Standsning i Undersøgelserne, efter at man nu i grove Træk har lært det indre at kjende. Forbavsende er det at tænke sig, hvilke overordentlige Fremskridt den geografiske Videnskab har gjort i den sidste Menneskealder. For en 30 Aar siden var det indre af Avstrallandet, der har et Fladeindhold af 140,000 □ Mile eller lidt mindre end Evropa, saa godt som aldeles ukjendt, og nu er man dog kommen saa vidt, at man har rejst det igjennem i flere Retninger, og at man har faaet en Forestilling om dets Naturforhold i det hele. Sandelig! ogsaa *vor Tid* fortjener Navnet *de geografiske Opdagelsers Tidsalder*.

Den russisk-tyrkiske Krigs Virkninger, af Emil Elberling.

Da Krigen udbrød imellem Rusland og Tyrkiet i Vaaren 1877, og især da de russiske Hære hen imod Aarets Slutning trængte frem imod den tyrkiske Hoved-

stad, ventede — eller rettere haabede — mange, at der nu vilde komme en endelig Løsning paa det østerlandske Spørgsmaal, som i et Par Menneskealder havde sysselsat

Statsmændene, og at Tyrkerne, som uagtet fem Hundredaars Ophold i Evropa dog endnu ikke ere blevne Evropæere, nu vilde miste det Herredømme, de saa længe havde misbrugt, eller i det mindste blive indskrænkede til „Konstantinopel og en Have“, ligesom man i sin Tid tænkte at løse det romerske Spørgsmaal ved at give Paven „Vatikanet og en Have“. Da Stormagterne efter Konferencen i Konstantinopel i Vinteren 1876—77 syntes at have tabt Troen paa, at Tyrkiet skulde kunne reformeres, og ligeledes at have opgivet Læren om dets evropæiske Nødvendighed, var det jo heller ikke en altfor dristig Tanke, at de nu, da Tyrkernes Herredømme faktisk var omstyrtet ved de russiske Sejre, skulde kunne enes om en ny Deling af Landene paa Balkan-Halvøen, hvorved Nutidens Lære om Nationaliteternes Ret til selvstændig politisk Tilværelse kunde afløse de gammeldags Traditioner om Ligevægtsens Vedligeholdelse.

Freden i San Stefano maatte styrke disse Forestillinger; thi ved at udstrække det nye selvstændige Fyrstendømme Bulgariens Grænser til Okrida-Søen og de helleniske Bjerge imod Vest og til Saloniki-Bugten og det ægæiske Hav imod Syd havde den i Virkeligheden indskrænket Sultanens Magt til det sydøstlige Hjørne af Rumelien (en uregelret Femkant med Iniada, Adrianopel og Lagos-Bugten til Grænsepunkter imod Evropa), medens de andre Landstrækninger, som af Navn levedes ham, den kalkidiske Halvø, de græske og albanesiske Landskaber i Syd og Vest, og Bosnien imod Nordvest, vare saaledes afskaarne, at hans Herredømme hverken kunde blive meget kraftigt eller langvarigt. Men de russiske Diplomater havde, ved at holde Fredsunderhandlingen hemmelig, udæsket den engelske Regering, og medens deres Partiskhed over for Bulgarerne, hvem alt det Land tillagdes, hvori der boede Bulgarer uden Hensyn til, om de vare Flertal eller Mindretal, opbragte de andre Folkstammer og især Grækerne, vakte den Indflydelse, Rusland forbeholdt sig i det nye Fyrstendømme, nødvendigvis Mistanken om, at den lovede Selvstændighed kun var et Skjul for en ny Afhængighed af „den hvide Czar“. Ingen maa derfor undres over, at Kongressen i Berlin selv i Hovedtræk har ændret San Stefano Freden, og at Sultanens Herredømme helt eller til Dels gjenoprettes i Halvdelen af de Lande, han havde maattet afstaa, medens han rigtignok paa andre Kanter staar Fare for at miste Landstrækninger af lige Omfang og Folketal som de, han faar tilbage. Dog klæber den Mislighed ved den endelige Fredspagt, at der paa mere end ét Punkt er aabnet Udsigt til nye Forviklinger, endog i en nær Fremtid, og at man altsaa netop ikke faar en endelig Løsning, men tværtimod mindes om de Ord, som efter Sigende undslap den franske

Kejser efter Pariserfredens Afslutning 1856: „Vi faa en Fred, men vi faa ikke Freden“.

Naar vi i det følgende give en Oversigt over de Ændringer, som ved Berliner-Kongressens Beslutninger ere foretagne i de politisk-geografiske Forhold paa den tyrkisk-græske Halvø, maa vi forudskikke den Bemærkning, at Talopgivelserne baade for Landstrækningernes Omfang og især for Indbyggernes Mængde kun kunne gjøre Regning paa at være tilnærmelsesvis rigtige. Thi den officielle Statistik er vitterlig meget upaalidelig, og de Meddelelser, man har fra andre Kilder, hvile kun paa Skjøn. Freden vil rimeligvis blandt andre Goder ogsaa medføre dette, at Landene paa Balkan-Halvøen for Fremtiden ville blive bedre og fuldstændigere undersøgte end hidtil. Især raader den største Uvished med Hensyn til de enkelte tyrkiske Provinsers Folkemængde, saa at man ikke véd, om det evropæiske Tyrki før Krigen (d. v. s. Rumænien og Serbien fraregnet) havde 8½ eller 10 Millioner Mennesker. Ja! om selve Grundlaget for Beregningen er der Uenighed, og en Forfatter ved Navn J. W. Redhouse vilde i „Times“ gjøre gjældende, at man for at udfinde Folkemængden skulde ikke fordoble, men tredoble det Tab, de officielle Lister give paa mandlige Indbyggere (de kvindelige opgives nemlig slet ikke i de muhammedanske Lande), fordi der paa disse Lister kun medtages de, der ere værnepligtige eller skulle udrede Afgiften for at være fritagne for Krigstjeneste. Man vilde derved komme op til langt højere Tal end de, der sædvanlig opgives*).

Tage vi Ændringerne efter geografisk Rækkefølge fra Nord til Syd og fra Øst til Vest, møder os først imod Nordøst Tilbagegivelsen til Rusland af det sydlige og vestlige Strøg af Besarabien, som 1856 afstodes til Rumænien. Prut bliver nu igjen Grænsefloden imellem de to Lande ligesom 1812 i Steden for den lille Flod Jalpuk, og Rusland naar altsaa ned til Donaus nordlige Udløb. Som Vederlag for det tabte Land, der udgjør lidt over 150 [] Mile med 130,000 Mennesker (hvoraf Halvdelen er Rumænere og 50,000 Bulgarere, indvandrede efter 1829), faar Rumænien Døbrudsja hinsides Donau indtil en Linje, der endnu ikke er nøjagtig fastsat fra et Punkt øst for Silistria indtil Mangalia ved det sorte Hav. Mangalia og Kustendsje ville blive Rumæniens Havnestæder. Man regner omtrent 270 [] Mile med 250,000 Indbyggere, deraf næsten tre Femtedele (140,000)

*) Det er ogsaa ret karakteristisk, at Afstikningen af de nye Grænser paa flere Punkter skal være unøjagtig optagen i Fredstraktaten, fordi de Diplomater, som affattede den, ikke fuldt forstod de Opgivelser, der forelaa fra de militære Underudvalg, som havde trukket Linjerne efter de foreliggende Landkaart.

Tatarer, indvandrede under og efter Krimkrigen, og kun 33,000 Rumænere. I alt vil Rumænien blive 2,320 □ Mile stort med 5,200,000 Indbyggere og altsaa vinde en Tilvæxt af 120 □ Mile Land og 100,000 Mennesker.

Vest herfor kommer Serbien, som udvides imod Sydøst med næsten 200 □ Mile og 370,000 Indbyggere, hvorefter det naar op til 900 □ Mile og 1,730,000 Mennesker. Den Tilvæxt, det har faaet, er omtrent 50 □ Mile større, end hvad Rusland i San Stefano Freden havde tillagt det, og det vil baade strække sig længere sønder paa ud over Byen Vranja og tilknytte et bredt Bælte imod Øst imellem Leskovats og Pirot af Strækninger, der først vare henlagte til Bulgarien. Paa den anden Side har det igjen maattet give Afkald paa et Stykke Land imod Sydvest af det saakaldte Gammel-Serbien hen imod Pristina, fordi den østerrigsk-ungarske Regering ikke vil tillade, at Jærnvejen fra Saloniki til Mitrovitsa, der senere skal forlænges gennem Bosnien og sammenknyttes med de østerrigiske Baner, paa nogen Strækning kommer i andre Hænder end Tyrkiets. Ved denne Omlægning er det desuden undgaet, at en talrig muhammedansk, d. v. s. albanesisk Befolkning i den nævnte Egn kommer under Serbien, medens dette faar en Tilvæxt af slaviske — om end til Dels bulgarske — Indbyggere.*) Endelig skal den nye Grænse imod Bulgarien stemme bedre med de naturlige Forhold og være lettere at forsvare end den først afstukne.

Efter Serbien følger Bosnien, hvis sydlige Del Herzegovina ved sin Afstand for tre Aar siden har givet Stødet til alle disse Omdannelser. Af Navn bliver dette Landskab vistnok endnu under Sultanen; men i Virkeligheden udskilles det fra Tyrkiet og kommer under østerrigsk-ungarsk Styrelse. Ja! der kan ikke ret vel

*) Albaneserne — eller som de selv kalde sig Skipetarerne — have nu kun i deres Magt en Del af det Land, som tilhørte deres Fædre, Oldtidens Illyrere; thi i det 7de Hundredaar fortrængtes de fra det nuværende Bosnien og Dalmatien af de nord fra kommende Slavere. Derimod have de i de sidste Hundredaar indtaget Slavernes Plads i en stor Del af Gammel-Serbien og de sønden derfor liggende Landstrækninger. Skjønt de have stor krigersk Dygtighed og ingenlunde have fattedes Mænd med fremragende Evner (Kastriota'erne, de tyrkiske Vesirer Kiuprili, Mehemed Ali og flere af de græske Frihedskæmpere), have de dog aldrig vundet en selvstændig politisk Tilværelse og ville heller næppe naa en saadan, fordi de ere opløste i flere mindre Stammer og desuden adskilte ved tre indbyrdes fjendlige Religioner: Mirditerne i det nordlige Albanien ere romerske Katolikker, Ghegerne i det mellemste Muselmænd og Toskerne i det sydlige græske Katolikker.

være Tvivl om, at skjønt „Okkupationen“ kun siges at skulle være midlertidig, om end af ubestemt Varighed, vil det dog rimeligvis gaa hermed, som det jævnlig gik med Pantsættelser af Lande i Middelalderen, at disse senere bleve Panthavernes Ejendom, naar Indløsningen ikke fulgte inden altfor lang Frist. Som Grund for at bruge denne usædvanlige Adfærd, at lade en nevtral Magt efter en Krig besætte et Nabolandskab, fremføres — og med fuld Følge — at Landets Tilstand kræver dets Styrelse af en stærk Magt, som kan hævde Ro og Orden og føre de mange Tusender af Flygtninger tilbage. Men skal der paa denne Maade skaffes Borgen for de kristne Bosnieres Liv, Frihed og Ejendom over for deres tidligere muhammedanske Herrers Vilkaarlighed, og skulle Landets naturlige Hjæpekilder fuldt udvikles, maa Besættelsen blive temmelig langvarig. Ej heller maa det glemmes, at Bosnien indtil den nyeste Tid (1859) kun stod i et temmelig løst Forhold til Sultanen og hans Regering, og at det, nærmest paa Grund af de jævnlige Opstand, hverken gav Tyrkiet nogen økonomisk Vinding eller anden Magtforøgelse, medens det vil være til stor Gavn for Østerrig-Ungarn, om Dalmatiens smalle Kystland og det ligeledes langstrakte Kroatien-Slavonien kunne blive inderlig forenede ved Tilknytning af det historisk og nationalt samhörrende Bosnien, der som en Kile skyder sig ind imellem dem. Endelig maa det huskes, at Rusland under Krigen gjentagne Gange henviste Regeringen i Wien til at tage Bosnien for sin Part, vistnok imod at give Samtykke til russiske Udvidelser anden Steds, og at de andre Stormagter i Freden have overdraget Østerrig det Hverv at styre Bosnien for at skabe en Modvægt imod Ruslands Indflydelse i Bulgarien. Dette vil naturlig føre til at forlænge Okkupationen, og denne maa derfor nærmest gjælde for en mild Form, under hvilken Tyrkiet skal miste Landet. Det er af Kongressen blevet overladt Østerrig selv at afgjøre, om det vil udstrække Besættelsen til den sydøstlige Del af Bosnien, der ligger imellem Serbien og Montenegro, og som udgjør et eget „Sandsjak“ Novibazar, med en talrig albanesisk Befolkning ved Siden af den slaviske, eller om det vil nøjes med Resten af Landet. Bosniens Størrelse opgives til omtrent 1100 □ Mile, medens der er store Afvigelser med Hensyn til Indbyggertallet, fra 950,000 til 1,350,000; efter de fleste og bedste Kilder maa det sættes til 1,100,000 foruden 125,000 i Novibazar. Muselmændene udgjøre 3—400,000, og af de Kristne ere et Par Hundred Tusende romerske Katolikker.

Endelig maa Tyrkiet indrømme Montenegro en Forøgelse med 120,000 Mennesker, fordelte paa 90 □ Mile, og det bliver derved mere end dobbelt saa stort som

hidtil, samt faar en Tilvæxt i Folkemængde af næsten to Tredjedele (indtil 290,000). Ogsaa faar det sit længe nærrede Ønske opfyldt om en Havn ved det adriatiske Hav, nemlig Antivari, men kun en meget lille Kyststrækning, og af den Udvidelse, Rusland først havde skaffet det med 170 □ Mile og 200,000 Indbyggere, har det maattet opgive en ikke ringe Del, 80 □ Mile med 80,000 til Dels albanesiske Indbyggere.*) Fra et geografisk Synspunkt kunde man have ønsket Montenegro en Afrunding ud imod Vestkysten, saaledes at det fik Egnen om Trobinje og den sydligste Strimmel af Dalmatien omkring Cattaro-Bugten, hvis Indbyggere ikke alene ere Montenegrinernes nære Frænder, men ligesaa raar og krigerske som de selv. Men en saadan Udvidelse og deraf følgende Uafhængighed vil Østerrig aldeles ikke indrømme det lille urolige Folkefærd, og der er langt snarere Grund til at vente, at Okkupationen af Bosnien efterhaanden vil medføre, at baade Serbien og Montenegro komme i et Slags Vasalforhold eller — som det hedder i Nutidens diplomatiske Kunstsprog — falde ind under Østerrig-Ungarns „Magtkreds“, hvorved vilde opnaas, at hele den illyrisk-serbiske Stamme om ikke af Navn, saa dog af Gavn blev samlet til en Enhed**).

Ved de hidtil omtalte Afstaaelser i det nordlige Bælte af Tyrkiet mister Sultanen i alt 2900 □ Mile og 6½ Mill. Indbyggere i de to Vasalstater, som nu blive uafhængige, og desuden 1660 □ Mile med næsten 2 Mill. Indbyggere i de Lande, der hidtil stode ligefrem under ham, men nu forenes med selvstændige Stater. Rumænerne blive helt og Serberne for den allerførste Del unddragne hans Herredømme, og samtidig faar Evropa, som i den sidste Snæs Aar har mistet et halvt Dusin suveræne Fyrster i Italien og Tyskland, et nyt romansk og tvende slaviske Fyrstehuse i Steden.

Hermed er dog ikke Rækken paa politiske Ændringer og paa tyrkiske Ofre afsluttet; men gaar man over til det sydligere Bælte, altsaa hvad man før kaldte det egentlige Tyrki, vil man finde, at det kun er den østlige Del heraf, hvis fremtidige Ordning er bleven

*) Strax efter Kongressen i Berlin paastodes, at Montenegro kun vilde faa en Tilvæxt af 50,000 Mennesker; men i Følge en detailleret Opgivelse fra slavisk Kilde til Gotha Almanaken, som er optaget i Petermanns Mittheil. for 1878, S. 367., er Forøgelsen som oven for opgivet.

***) Det Land, der skal gaa over i Østerrig-Ungarns Eje eller Væрге, falder paa det nærmeste sammen med det gamle Fyrstendømme Bosnien, der i det 14de Hundreaar strakte sig indtil Cattaro-Bugtens Nordspids og Floden Piva, medens det sydøstlige Herzegovina, Montenegro og Novibazar, samt hele Albanien paa den Tid hørte til det serbiske Rige.

nærmere fastsat paa Berliner-Kongressen. Dette gjælder først og fremmest om det nye Fyrstendømme Bulgarien; men det Land, som for Eftertiden skal bære dette Navn, falder ingenlunde sammen med den udstrakte Stat, Rusland vilde skabe ved San Stefano-Freden. Dels afskæres en lille Strækning imod Nordøst til bedste for Rumænien, i det Dobrudzjas Sydgrænse flyttes længere ned indtil Havnestaden Mangalia, og en lignende Beskæring foretages i Nordvest til bedste for Serbien. Dels bliver hele det vestlige, fortrinsvis albanesiske Strøg imellem Vranja og Okrida-Søen og det sydvestlige, halvt-græske Landskab omkring Saloniki-Bugten, samt Kyststrækningen ved det ægæiske Hav med den tyrkiske Havneby Kavala tagen bort. Endelig bliver kun den nordlige Strækning imellem Donau og Balkan samt Distriktet Sofia ned til Rodopebjergenes vestlige Kjæde (Rilo Dag) ophøjet til et selvstændigt Fyrstendømme med en folkevalgt Fyrste, altsaa i en lignende Stilling som den, Rumænien og Serbien hidtil have haft. Landet imellem Balkan og Rodopebjergenes østlige Kjæde faar dog under Navn af Øst-Rumelien en Mellemstilling med „provisiel Autonomi“ under en kristen Statholder, udnævnt paa fem Aar af Sultanen med Stormagternes Billigelse. Medens der oprindeligt var tiltænkt Bulgarien et Omfang af næsten 3100 □ Mile med en Folkemængde af over 4 Millioner, vil det nu kun omfatte 1160 □ Mile med 2 Millioner (nogle sige 1,800,000, andre 2,400,000), hvorhos Øst-Rumelien vil blive 640 □ Mile stort og tælle 750,000 Indbyggere. Bulgarerne, hvis aandelige Liv først begyndte at vækkes for 50 Aar siden (1824 tryktes den første bulgarske ABC), og som 1870 fik den første officielle Godkjendelse ved Oprettelsen af det saakaldte „Exarkat“, indtræde saaledes i Rækken af de selvstændige europæiske Folkeslag, om end de endnu maa savne fuld politisk Uafhængighed.

Ved den nye Afstikning af Landgrænserne undgaas, at de andre Folkestammer, som ved den russiske Plan vare bleve mere eller mindre tilsidesatte for Bulgarerne, bringes ind under deres Herredømme, og kun det Land, der har en overvejende bulgarsk Befolkning, faar en aldeles uafhængig Stilling, om end af Navn endnu knyttet til det tyrkiske Rige. Vistnok opgives i tyrkisk-venlige Fremstillinger Muhammedanernes Tal i det nye Bulgarien til næsten en Tredjedel af hele Indbyggertallet, og især i den østlige Del af Landet fra Rasgrad ud imod det sorte Hav ere de talrige; men naar det huskes, at en stor Del deraf ere saakaldte Pomaker, d. v. s. oprindelige Bulgarere, som i ældre Tider have forladt deres Forfædres Tro, men endnu ikke have opgivet deres Sprog, og at der under og efter Krigen er foregaaet en

stærk Udvandring af Muhammedanere sønder paa, er Brøken sikkert ikke lidt mindre. Ogsaa Grækerne siges at ville forlade Bulgarien hellere end at underkaste sig slavisk Forvaltning med slavisk Kirke- og Skolesprog; men omvendt vil der vistnok foregaa en Overflytning af Bulgarere fra de sydlige Landskaber til den nye nationale Stat, for at undfly videre tyrkiske Mishandlinger. I Øst-Rumelien ville Bulgarerne, skjønt de udgjøre Fler-tallet af Indbyggerne — Brøken opgives meget forskjellig — næppe blive saa overmægtige, fordi der foruden Muhammedanerne er en talrig græsk Befolkning, især i de større Byer. Med Bulgariens Løsrivelse fra Tyrkiet skal følge Sløjfningen af Fæstningerne ved Donau, Viddin, Nikopolis og nogle mindre, samt af den tyrkiske Fæstnings-Firkant, der har spillet en vigtig Rolle i flere tidligere Krige, Rustsjuk, Silistria, Sjumla og Varna. Derimod vil rimeligvis den gamle bulgarske Kongestad Tirnova paa ny komme til Ære og Værdighed som Fyrstens og Regeringens Sæde.

Hele Landet syd og vest for de to nye Landskaber skal forblive under Sultanens umiddelbare Herredømme, og han beholder saaledes 3240 □ Mile med 5—5½ Million Indbyggere som Levning af det tyrkiske Rige i Evropa, der endnu for en Menneskealder siden havde næsten tredobbelt Omfang og Folkemængde. Der blev paa Kongressen talt om Oprettelsen af et Vest-Rumelien, som vel skulde have omfattet Landet imellem Rodopebjærgene og de helleniske Bjærg, i hvilket Bulgarere, Serbere, Albanesere og Grækere bo i temmelig broget Blanding. Men Planen blev opgivet, og man nøjedes med at love Indbyggerne i Sultanens vestlige Landskaber Reformen i Lovgivningen og nogen Indflydelse paa den stedlige Forvaltning, ligesom det for ti Aar siden lovedes Kretenserne, men ikke holdtes. Her er saaledes aabnet en vid Mark for nye Stridigheder og for diplomatisk Indblanding. End videre gav Kongressen Sultanen det venskabelige Raad at afstaa til Grækenland under Form af en Grænseregulering den sydlige Del af Thessalien og Epirus indtil Floderne Kalama ud for Korfu og Salambria ud for Sydspidsen af den kalcidiske Halvø. Hvis Sultanen og den græske Regering ikke kunde enes, forpligtede Stormagterne sig til at mægle, og her er der saaledes særlig Udsigt til Tvist. Hvis Grækerne kunde gjøre Regning paa, at det blev til Alvor med den stedlige Selvstyrelse, kunde de baade i Kongeriget og i Grænselandskaberne med større Ro give Afkald paa en Tilknytning som den, Stormagterne foreslaa; thi da de baade ere den mest opvakte og dannede og den mest velhavende Folkestamme i hine Egne, og da deres Sprog allerede tales eller efterhaanden tilegnes baade af Alba-

nesere og Bulgarere, ja! selv af Tyrkerne i Janina og Trikala, vilde de have godt Haab om inden alt for lang Tid at vinde Overvægten paa fredelig Vis i hele den Landstrækning, som de kunne regne for deres naturlige Part af den tyrkiske Arv, nemlig indtil Ergent-Floden og Okrida-Søen imod Nord og indtil Strymon-Floden imod Nordøst, d. v. s. saa langt som det græske Folks nationale Grænse strakte sig i Oldtiden, naar Hensyn kun tages til samlet Bebyggelse og ikke til fremskudte Kolonier. Men da der langt fra kan føstes Lid til tyrkiske Løfters Opfyldelse — Kreta giver i saa Henseende et lidet lysteligt Exempel — maa Grækerne snarere rette deres Tanke paa at vinde deres nationale Grænse efterhaanden, ligesom Huset Savoien i sin Tid agtede „at spise Lombardiet som en Artistok, Blad for Blad“. Hvad der gjælder om Epirus og Thessalien, gjælder ogsaa om Øerne: Kreta, som under Krigen var i fuldt Oprør, og hvor selv Muhammedanerne ere af græsk Byrd og tale græsk, Samos, der siden 1835 har haft en egen, halvt-selvstændig Fyrste, og Kios, der ligeledes nyder visse Friheder; alle ønske de Tilslutning til det græske Hovedland.

Endnu staar tilbage at omtale de Ændringer, som Krigen har medført i tyrkisk Asien, og som ere langt større, end de ved første Øjekast synes. I Armenien vinder Rusland en Landstrækning paa 500 □ Mile, hvis Indbyggertal opgives fra 300,000 til det firedobbelte, og rimeligvis er omtrent midt imellem, altsaa 6—800,000. Det er den nordøstlige Del af tyrkisk Armenien, som Sultanen har maattet afstaa, fra Havnestaden Batum*) imod Nord til Araxes's Floddal imod Syd, og Grænsepunkterne imod Vest blive Artvin, omtrent lige sønden for Batum, men paa Tsjoruk-Flodens vestlige Bred, og Olti, næsten midt imellem Erserum og Kars. Ved denne Landvinding gjør Rusland et godt Skridt frem imod det Maal, det har forfulgt siden 1828, nemlig at samle alle Armenierne under sig, og der er strax begyndt en stor Omflytning i disse Egne, i det Armeniere fra den vestlige Del flytte over paa russisk Grund (dette siges allerede om et Par hundrede Tusender), medens de muhammedanske Lazere o. a. drage til Tyrkiet, ligesom flere hundrede Tusender af Tsjerkessere efter 1859 og især efter 1864 forlode Kavkasien, da det russiske Herredømme her var grundfæstet. Under den sidste Krig lode ogsaa 70,000 Abkasere, der havde taget Del i Kampen imod Russerne, sig overføre paa tyrkiske Skibe fra Kavkasien til Trape-

*) Med Batums Overgivelse til Rusland haaber man, at Slave- (især Slavinde-) handelen fra Kavkasien til Tyrkiet vil faa et alvorligt Knæk.

sunt, og her kan man altsaa virkelig tale om Folkevan-
dringer.

Endnu vigtigere er dog den fredelige Afstaaelse, Sultanen har gjort til England af *Øen Cypern* (175 □ Mile med 150—200,000 Indbyggere, deraf to Tredjedele Kristne, men næsten alle græsk talende, ligesom paa Kreta); thi til Gjengjæld har England paataget sig at værgе hans Land i Asien imod nye russiske Angreb, men samtidig forbeholdt sig at føre Tilsyn med de Reformer, som her skulle sættes i Værk, altsaa øve et Slags Protektorat over det tyrkiske Rige. Saa snart man fik Kundskab om denne Aftale, begyndte en Indvandring til Cypern, især af Grækere fra Lilleasiens Kystbyer, og tillige blev Spekulationsaanden vakt i England om at udvikle Vinavlen og Bjergværksdriften paa Øen med europæiske Kapitaler, og om at bygge Jærnveje fra den over for liggende Kyst, dels over Diarbekir imod Nordøst til Erserum, dels over Antiokia og Aleppo (eller over Tripolis og Baalbek) imod Sydøst til Evfratdalen og Bagdad. Hvis de Forhaabninger, som knytte sig til Englands nyvundne Indflydelse og den nysnævnte Overenskomst, gaa i Opfyldelse, d. v. s. hvis den engelske Regerings Tryk og det tyrkiske Riges voxende Finansnød kunne bryde den passive Modstand, som Sultanen og Embedsmændene vistnok ville sætte imod alle Forandringer med virkelig europæisk Tilsnit, ville Forasiens Lande, der af Naturen ere saa vel udstyrede, men i mange hundrede Aar ere blevne mishandlede ved deres Herskeres slette Styrelse, utvivlsomt faa et stærkt Opsving i materiel Udvikling. Har Krigen end ikke, som mange havde haabet, fordrevet Tyrkerne fra Evropa, vil den dog maaske give de europæiske Folk Lejlighed til at trænge frem i deres asiatiske Lande ved Fredens Midler og indføre deres Kultur hinsides Hellesponten ligesom Grækerne i Oldtiden efter Perserrikets Omstyrtelse. Den tyrkiske Udenrigsminister Savfet sagde allerede efter San Stefano Freden, at nu havde Tyrkerne knn en Fortid i Evropa og maatte søge sig en Fremtid i Asien; men ogsaa hertil vil den europæiske Civilisation strække sine Arme.

Ligeledes har *Ægyptens* Hersker Kediven, som for en halv Snes Aar siden vandt Arvelighed for sine Sønner og senere fik næsten fuld Uafhængighed af Sultanen, og som efterhaanden har udstrakt sin Magt over Dar-Fur og andre Landskaber i Sudan, ja! lige ned til Gondokoro og Nordspidsen af Nyanza Søen, i de sidste Maaneder paa Grund af Pengemangel været nødt til at underkaste sig europæisk Fermynderskab. Allerede 1875 oprettede han Domstole med europæisk Dommere til at dømme i alle Retssager mellem Ægyptere og Udlændinger; Aaret efter indsattes en europæisk Finanskommission, der skulde

fri ham ud af de Forlegenheder, hans Ødselhed og en Statsgjæld af omtrent 1800 Mill. Kroner havde paadraget ham; siden bleve alle Landets Jærnveje (næsten 250 Mile), Postvæsenet og Kedivens udstrakte Sukkermarker stillede under Forvaltning af Engleskmænd, og endelig er i dette Efteraar en Engleskmand bleven Finansminister og en Franskmand Minister for de offentlige Arbejder og Anlæg, hvorhos en Engleskmand styrer alle de sydlige Landskaber. I Forbindelse med Sueskanalens stadig voxende Brug vil denne europæiske Forvaltning sikre Evropas Indflydelse i dette Overgangsland mellem Asien og Afrika.

Det er sandelig vide Udsigter, der saaledes aabnes, langt videre end om det havde lykkedes Russerne at indtage Stambul og ombytte Halvmaanen paa Sofiemoskeen med det oprindelige Kors. Det europæiske Tyrkis Op-løsning kan jo dog kun være et Tidsspørgsmaal, naar alle de gjørende Kræfter faa frit Lov at virke, og skjønt Muhammedanerne ville faa nogen Tilvæxt ved Indvandring fra Bosnien og Bulgarien, ville de kristne Folkestammer dog sikkert snart vinde Overvægt, saa fremt Forholdene igjen komme lidt i Ro, og Forfatningen paa ny kaldes i Live med den deraf flydende Frihed. Det maa endog regnes for ret heldigt, om det kun sker lidt efter lidt, fordi de fremmede Folk og Regeringer da ville vænne sig til de ændrede Forhold og nødes til at erkjende, at Op-løsningen mere skyldes indre, modstridende Kræfter end ydre Vold. At Sultanen endnu en Stund faar Lov at bo i Konstantinopel og styre en Tredjedel af det Land, hans Fædre have ejet i Evropa, er vel næppe for høj en Pris, hvis Evropa til Gjengjæld under hans Navn kan øve Indflydelse i hele Forasien, hvorfra Perserne i Oldtiden, Araberne og Tyrkerne i Middelalderen have kastet sig ind imod det. Da vil Evropa og særlig England fra Sydvest trænge ind paa Asien, ligesom det allerede for over hundrede Aar siden har angrebet det bag fra i Indien og givet sig i Kast med en af de ældste og mest stivnede Civilisationer, og i vore Dage ved sin aandelige Indflydelse har bragt europæisk Kultur til det fjærneste Østen, til Kina og Japan. Samtidig hermed have Russerne imod Nord bragt Tyrkernes Stammefrænder i Mellemasien under deres Herredømme, og saaledes baade taget Oprejsning for Tata-rernes tidligere Aag i det 13de—16de Hundrebaar og sikret Evropa imod en Gjentagelse af Attilas og Batus Hærgningstog. Disse Tildragelser have ikke alene historisk-politisk Vigtighed, i det de godtgjøre, hvor Magtens Tyngdepunkt ligger, og lade det lille Evropa øve sine Kræfter paa det langt større og langt folkerigere Asien, men ogsaa geografisk Vigtighed ved de Ændringer, de ville have til Følge i Folkenes Liv og Landenes økonome Virksomhed og Udbytte.

Mere ligefrem geografisk Betydning have dog de nye politiske Ændringer paa Balkan-Halvøen. Det var her, at det første Snit gjordes i Evropas Landkaart, saaledes som det var fremgaaet af Wiener-Kongressens Beslutninger, i det Kongeriget Grækenland oprettedes 1831; samtidig hermed udslettedes det lovede frie Kongerige Polen (den sidste Rest, Fristaten Krakov, delte 15 Aar senere samme Skjæbne), og det nyskabte Kongerige Nederlandene overhuggedes i Holland og Belgien. Hvor store og indgribende Ændringer der end i den sidste Snes Aar ere foretagne, have de dog for største Delen holdt sig inden for Grænserne af de ældre „geografiske Begreber“, om end to af disse nu ere blevne meget haandgribelige Virkeligheder. Kongeriget Italiens Dannelse medførte Udslættelsen af Kongerigerne Begge-Sicillierne og Lombardiet-Venezien, af Kirkestaten og Storhertugdømmet Toscana, samt af Hertugdømmerne Parma og Modena (Lucca var allerede ophørt 1847), og kun den lille Fristat San Marino holder sig endnu. Paa den anden Side har Italien imod Nordvest maattet afstaa det franske Savoien og Nizza, men har hverken imod Nord faaet den Grænse, som Napoleon den første med sit skarpe Øje for de geografiske Momenter afstak for det, og som falder sammen med Sprogets Grænse (Kanton Ticino og det vælske Tyrol), ej heller den Afrunding imod Nordøst indtil Isonzo-Floden, som det af lignende Grunde maa ønske. I Tyskland forsvandt 1866 Kongeriget Hannover, Kurfyrstendømmet Hessen, Hertugdømmerne Nassau og Holstein, samt Fristaten Frankfurt (Hertugdømmet Lauenburg forblev derimod „selvstændigt“ indtil 1876). Allerede 1850 vare begge Fyrstendømmerne Hohenzollern ophørte, og 1863 vare Anhalts tre Stykker blevne gjenforenede. Tyskland har end videre formaaet at udstrække sin Nordgrænse til Kongeaaen (dog kun ved Brud paa Tro og Love) og sin Vestgrænse til Vogeserne; men hvor vidt og hvor længe det kan fastholde disse Landvindinger, faar Tiden vise. Derimod tabte det, samtidig med sin nøjere Sammenslutning, Forbindelsen med Østerrig, og fra en „tyisk“ Stormagt er dette blevet det tvedelte østerrigsk-ungarske Monarki. Allerede 1839 var det halve Luxemburg gaaet tabt til Belgien, og Resten staar endnu uden for Tysklands politiske Enhed, skjønt i Toldforbund dermed. Ogsaa vedbliver

Liechtenstein som selvstændigt Fyrstendømme, indelukket imellem Østerrig og Schweiz, ligesom Monaco paa Grænsen af Frankrig og Italien og Andorra imellem Frankrig og Spanien. Til de ovennævnte Ændringer i Evropas politiske Geografi komme nu de tre uafhængige og udvidede Fyrstendømmer, Rumænien, Serbien og Montenegro, samt det halvt selvstændige Fyrstendømme Bulgarien. Bosniens Adskillelse fra Tyrkiet og Sammenknytning med Østerrig-Ungarn er vel ikke formelt gennemført, og Grækenlands Udvidelse er endnu kun et Løfte; men man har dog al Grund til at vente, at de ogsaa ville følge, og at den videre Udvikling snarere vil blive ugunstigere for Tyrkerne end gjøre noget af det skete om til bedste for dem.

Et „geografisk Begreb“, som Evropa nu har kjendt i fire, fem Hundredeaar, er saaledes paa Veje til at forsvinde, og i dets Sted indtræde nye Stater og nye Folk, der ikke hidtil have taget virksom Del i Historien, og som først skulle vise, hvor vidt de kunne yde noget Tilskud til Menneskehedens fælles aandelige Arbejde, og om de kunne bringe deres højlig forsømte Landes naturlige Rigdomme til fuld Udvikling. Det er ikke Smaaating, hvorom det her drejer sig, men en 17—18 Millioner Menneskers Fremtid, naar Kongeriget Grækenland medregnes. Ogsaa skal et Land paa henved 10,000 Flademile, altsaa paa Frankrigs Størrelse, i en vis Forstand overføres fra Asien til Europa; thi saa langt Halvmaaens Herredømme strækker sig, saa langt gaar ogsaa Østerland, og Tyrkerne have hidtil været dettes Forposter paa den anden Side af Hellesponten.

Statistisk Oversigt over Ændringerne paa Balkan-Halvøen.

	Flademile.	Indbyggere
Det evropæiske Tyrki, hidtil	9600	15—16½ Mill.
deraf Lensstaterne Rumænien og Serbien	2900	6½ —
Det evropæiske Tyrki, fremtidig	6140	9—9½ —
deraf under Sultanens eget Herredømme	3240	5—5½ —
Øst-Rumelien	640	750,000
Fyrstendømmet Bulgarien	1160	2 Mill.
Bosnien og Herzegovina	950	1,200,000
Novibazar	150	
Fyrstendømmet Rumænien, hidtil	2200	5,100,000
fremtidig	2320	5,200,000
— Serbien, hidtil	700	1,370,000
fremtidig	900	1,730,000
— Montenegro, hidtil	80	170,000
fremtidig	170	290,000